

Είναι γνωστό, πως τα τελευταία χρόνια επικράτησε στον κόσμο το σύστημα των «ελεύθερων αγορών». Συγχρόνως, οι έλεγχοι πάνω στα αδηφάγα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χαλάρωσαν σημαντικά, ώστε να μπορούν πλέον εύκολα να "καταπίνουν" ολόκληρα κράτη και να περιθωριοποιούν κάθε πολιτική εξουσία.

Η Ε.Ε., ωστόσο, έπρεπε από χρόνια να ελέγξει τον πανίσχυρο νομισματοπιστωτικό χώρο και να μην επιτρέπει κράτη-μέλη της (όπως π.χ. η Γερμανία) να κινούνται με βάση αποκλειστικά τα δικά τους παιχνίδια. Έπρεπε, συνεπώς, ευθύς εξ αρχής η Ε.Ε. να προχωρήσει στην οικονομική της ένωση (και όχι μόνο στο ενιαίο νόμισμα) και να ενισχύσει τους ρυθμιστικούς της μηχανισμούς προσδιορίζοντας τα όρια μεταξύ Δημοσίου και Ιδιωτικού. Δυστυχώς, όμως, δεν έκανε τίποτα. Απλά άφησε τη Γερμανία να την «καταβροχθίσει». Έπρεπε, λοιπόν, πριν καιρό να αντιδράσει αποτελεσματικά λαμβάνοντας σοβαρές αποφάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν ν' αντιμετωπίσουν τη κρίση (π.χ. μια πολιτική, οικονομική, δημοσιονομική, τραπεζική). Γιατί η λιτότητα –με τις ακαμψίες της νομισματικής της ένωσης και με την απουσία ενιαίας δημοσιονομικής πολιτικής– δεν αποτελεί τη λύση στον επερχόμενο οικονομικό «τυφώνα».

Είναι αλήθεια, βέβαια, πως μερικές ευρωπαϊκές χώρες έπρεπε από καιρό να είναι περισσότερο υπεύθυνες στην οικονομική τους διαχείριση. Εδώ ασφαλώς, περιλαμβάνεται και η περίπτωση της Ελλάδας, αλλά και της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, της Ιταλίας, ίσως και της Γαλλίας. Ωστόσο, οι βόρειες χώρες της «προτεσταντικής» ηθικής και της ενάρετης οικονομικής διαχείρισης θα έπρεπε να επιδείξουν μια διαφορετική συμπεριφορά. Η ενάρετη, άλλωστε, Γερμανία, δεν στηρίχθηκε άραγε από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες στις αρχές της δεκαετίας του 1950, με τις διαγραφές των χρεών της; Σήμερα, όμως, οι βόρειες χώρες κερδοσκοπούν απέναντι στις άλλες, εφαρμόζοντας μεθόδους όχι ιδιαίτερα σύμφωνες με τις «καλβινιστικές» προτεσταντικές τους επιταγές (π.χ. υπέρμετρα μεγάλα επιτόκια δανεισμού σε αδύναμες χώρες εν γνώση της αδυναμίας αποπληρωμής, σκανδαλώδεις συναλλαγές, μίζες –π.χ. Siemens, εξοπλιστικά προγράμματα κλπ.)

Δεν θα πρέπει, συνεπώς, όλες οι ευθύνες του δράματος που ζει ο ελληνικός λαός να φορτώνονται στη χώρα μας. Γιατί η Ελλάδα, «παρ' όλες τις ευθύνες της, δεν βρίσκονταν σε

οικονομική κρίση πριν από τη παγκόσμια ύφεση του 2008. Στη πραγματικότητα η οικονομία της αναπτύσσονταν με 4.6% το 2006 και με 3% το 2007 προτού αρχίσει η συνεχιζόμενη συρρίκνωσή της», όπως χαρακτηριστικά τονίζει σε άρθρο του ο Amartya Sen (THE CRISIS OF EUROPEAN DEMOCRACY) στους New York Times, και επισημαίνει emphaticά ο παγκοσμίου φήμης νομπελίστας φιλόσοφος και συγγραφέας πως κυρίως θα πρέπει να μας ανησυχούν οι σκοπιμότητες και η κερδοσκοπία ορισμένων χωρών της Ευρώπης, όπου παρατηρούμε σήμερα την «αντικατάσταση των δημοκρατικών δεσμεύσεων με οικονομικές υποχωρήσεις από ηγέτες της Ε.Ε. και της Ε.Κ.Τ. και εμμέσως από οίκους αξιολόγησης, οι κρίσης των οποίων, έχουν υπάρξει περιβόητα εσφαλμένες».

Είναι πλέον προφανές, πως οι παλιές οικονομικές συνταγές αποδείχτηκαν έμπρακτα, πως δεν αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το πρόβλημα. Και καταλήγει ο Amartya Sen χαρακτηριστικά πως «τα τεράστια ελλείμματα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο εξαφανίστηκαν με ταχεία οικονομική ανάπτυξη και κάτι παρόμοιο συνέβη κατά την Προεδρία του Μπιλ Κλίντον. Η μείωση του ελλείμματος του Σουηδικού προϋπολογισμού από το 1994 έως το 1998, πραγματοποιήθηκε παράλληλα με γρήγορη ανάπτυξη. Σε αντίθεση ζητείται σήμερα από Ευρωπαϊκές χώρες να περικόψουν τα ελλείμματά τους, ενώ παραμένουν παγιδευμένες σε μηδενική ή σε αρνητική οικονομική ανάπτυξη».

Χρειαζόμαστε, συνεπώς, πρώτιστα την οικοδόμηση μιας σωστής οικονομικής συνταγής και όχι την εφαρμογή των άγριων πολιτικών λιτότητας. Γιατί η κρίση είναι συστημική και δεν προέκυψε μόνον από «απροσεξίες», λάθη και διαφθορά των κρατών και των πολιτικών τους.

Στη σύγκρουση των δύο μεγάλων ιδεολογιών (μεταξύ «νέοκεϋνσιανισμού» και «νεοφιλελευθερισμού») κατά τη διάρκεια του Eurogroup της 26ης Νοεμβρίου, η Ελλάδα έμεινε στο περιθώριο, αδύναμη και άβουλη. Απλώς, παρακαλώντας τον Θεό να μην είναι δυσμενείς γι' αυτήν οι «καραμπόλες» από τη σύγκρουση των «βουβαλιών». Περιμέναμε, λοιπόν, τη δόση μας, όπως ο ναρκομανής τη δική του. Η μάχη, βέβαια, της Ελλάδας στην Ευρώπη, είχε κατ' αρχάς ικανοποιητική εξέλιξη. Η καταστροφή αποφεύχθηκε, προς το παρόν τουλάχιστον. Η χώρα πήρε τελικά την πολυπόθητη δόση. Ο πόλεμος, ωστόσο, δεν τέλειωσε. Ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς. Γιατί η ευρωπαϊκή αυτή απόφαση δεν αποτελεί την οριστική επίλυση του ελληνικού προβλήματος, για τους εξής λόγους:

Οι τράπεζες μας δεν φαίνεται ν' αναρρώνουν. Η χώρα «καλουπώνεται» σε μια αυστηρή επιτήρηση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ένας νέος γύρος λιτότητας δεν αποκλείεται στις αρχές του 2013, αν δεν υπάρξει εθνικό σχέδιο για σταθερή ανάπτυξη, με μεταρρυθμίσεις βέβαια, αλλά χωρίς ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας μας.

Η Ελλάδα δεν έχει αποκτήσει την απόλυτη εμπιστοσύνη των αγορών, λόγω του «πρότερου άστατου βίου» της (κυβερνήσεις Παπανδρέου, συνεχείς εκλογικές αναμετρήσεις κλπ.). Στο εσωτερικό, η πολιτική δεν εμπνέει και ο λαός μας παραπαίει. Η κοινωνία είναι αναστατωμένη και δεν φαίνεται να μπορεί να βγει από μια βαθιά ηττοπάθεια, στην οποία έχει περιπέσει τα τελευταία χρόνια. Ήδη, ο κόσμος καταλαβαίνει πως και τα χρήματα της δόσης αυτής, ελάχιστα θα τον βοηθήσουν και θα τον ανακουφίσουν. Εν τω μεταξύ, η ύφεση, που εκτινάσσει τη φτώχεια και την ανεργία στα ύψη, θα αποτελέσει και το 2013 ένα είδος «επιθανάτιου ρόγχου» για τον λαό μας. Τα καρτέλ και τα επιχειρηματικά λόμπι δεν φαίνονται να τιθασεύονται, ενώ η πάταξη της φοροδιαφυγής δεν αντιμετωπίζεται ακόμα αποδοτικά. Γιατί τα μέτρα που λαμβάνονται γι' αυτήν, απλά επιβαρύνουν περισσότερο τα «συνήθη υποζύγια».

Τελικά η δόση αυτή, των 44 δις, μπορεί πρόσκαιρα να φέρει μια ανακούφιση. Το πρόβλημα, όμως, της Ελλάδας δεν είναι η δόση, αλλά η απομείωση του μεγάλου χρέους της και σ' αυτό το ζήτημα δεν δόθηκε καμία λύση. Απλά αναβλήθηκε για το μέλλον. Η ιστορία, δηλαδή, των προηγούμενων «διασώσεων», επαναλαμβάνεται και πάλι ως φάρσα. Το πρόγραμμα, βέβαια, αυτό, πιθανόν ν' αποτελέσει και μια αφετηρία διεξόδου, αρκεί να μην έχει αναισθητικές παρενέργειες για την κυβέρνηση. Η χώρα ακόμα, όμως, έχει ανάγκη από ένα εθνικό σχέδιο και όχι από υποσχέσεις, ψέμματα και επικοινωνιακά τρικ. Η μηχανική υποστήριξη δεν μπορεί να κρατήσει για πολύ ακόμα... Όλοι πρέπει να καταλάβουμε πως είμαστε κοντά στο χρόνο λήξης.

Του Σωτήρη Χατζηγάκη

Πρώην υπουργού